

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет/інститут природничих наук

Кафедра біології та екології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 17 – Міжнародні природоохоронні території

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма «Екологія»

Спеціальність 101 Екологія

Галузь знань 10 Природничі науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 6 від “26” січня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Міжнародна природоохоронні території
Викладач (і)	Черепанин Роман Миронович
Контактний телефон викладача	+380972714625
E-mail викладача	roman.cherepanyn@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	6 кредити ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні групові та онлайн консультації

2. Анотація до навчальної дисципліни

Дисципліна "Міжнародні природоохоронні території" є частиною екології та охорони природи, і вивчається в контексті міжнародної співпраці в галузі охорони навколишнього середовища. Основною метою дисципліни є ознайомлення студентів з основними принципами міжнародної природоохоронної діяльності та механізмами співпраці країн для збереження біорізноманіття і охорони природних ресурсів. Студенти, які вивчають цю дисципліну, дізнаються про різноманітні види міжнародних природоохоронних територій, такі як біосферні заповідники, парки та інші захищені природні території. Вони також вивчають різні міжнародні договори, рекомендації та інші механізми співпраці, що допомагають захищати природні ресурси. Навчальна програма дисципліни включає такі теми, як міжнародний досвід охорони природи, правові аспекти природоохоронної діяльності, технічні інновації для збереження біорізноманіття та інші актуальні питання в галузі природоохорони. Дисципліна допомагає студентам розвивати знання і навички в галузі міжнародної охорони природи та сприяє їхньому подальшому професійному розвитку у цій галузі.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою дисципліни "Міжнародні природоохоронні території" є ознайомлення студентів з принципами та механізмами міжнародної співпраці в галузі охорони природи та біорізноманіття, а також з різноманітними міжнародними природоохоронними територіями, що знаходяться під захистом міжнародних угод.

Основними цілями дисципліни є:

1. Ознайомлення студентів з основними принципами та механізмами міжнародної співпраці в галузі охорони природи та біорізноманіття.
2. Формування у студентів розуміння ролі міжнародних природоохоронних територій у збереженні біорізноманіття та охороні природних ресурсів.
3. Ознайомлення з міжнародними договорами, рекомендаціями та іншими механізмами співпраці, які допомагають захищати природні ресурси.
4. Розширення знань студентів про різноманітні міжнародні природоохоронні території, такі як біосферні заповідники, парки та інші захищені природні території.
5. Розвиток навичок та здатностей студентів до роботи з міжнародними документами, пов'язаними з охороною природи та біорізноманіттям.
6. Сприяння формуванню у студентів відповідального ставлення до природних ресурсів та біорізноманіття, а також розвиток у них компетентностей у галузі охорони природи та біорізноманіття.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні компетентності:

СК09. Обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

СК17. Здатність самостійно розробляти екологічні проекти шляхом творчого застосування існуючих та генерування нових ідей.

Програмні результати:

ПРО2. Уміти використовувати концептуальні екологічні закономірності у професійній діяльності.

ПРО12. Уміти оцінювати ландшафтне і біологічне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища.

ПРО14. Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	30
лабораторні	30
самостійна робота	120

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	101 Екологія	1	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	лаб.	сам. роб.

Змістовний модуль 1. Міжнародні природоохоронні договори та конвенції як фундамент для охорони природи на транснаціональному рівні та функціонування міжнародних природоохоронних територій

Тема 1. Рапорт Генерального секретаря ООН У. Танга під назвою "Людина і середовище". Доповідь «Межі зростання» і Римський клуб.	2	2	
Тема 2. Стокгольмська конференція з охорони навколишнього середовища. Програми ООН щодо навколишнього середовища (UNEP).	2	2	
Тема 3. Конвенція Парижська. Світова спадщина ЮНЕСКО. Всесвітня стратегія охорони природи (ВСОП). Рапорт "Наше спільне майбутнє".	2	2	
Тема 4. Конференції ООН зі сталого розвитку: "Саміт Землі", Ріо+10, Ріо+20. Європейська стратегія збереження біорізноманіття до 2030 року.	2	2	
Тема 5. Рамсарська конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовища існування водоплавних птахів.	2	2	
Тема 6. Конвенція Вашингтонська. Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення.	2	2	
Тема 7. Бернська конвенція та Оселищна директива Європейського союзу.	2	2	
Тема 8. Екологічні мережі. Смарагдова екологічна мережа та екологічна мережа NATURA 2000.	2	2	
Змістовний модуль 2. Міжнародні природоохоронні території – їх функціонування і значення			
Тема 9. Природоохоронні території міжнародного значення в Україні – міжнародні біосферні резервати національного і транскордонного рівня.	2	2	
Тема 10. Функціонування та структура міжнародних природоохоронних територій. Зонування міжнародних природоохоронних територій.	2	2	
Тема 11. Класифікацій природоохоронних територій відповідна до класифікації МСОП (IUCN).	2	2	
Тема 12. Міжнародні природоохоронні території у світі.	2	2	
Тема 13. Екологічні коридори на національному та міжнародному рівнях. Значення екологічних	2	2	

коридорів для забезпечення зв'язку між екосистемами різних країн.			
Тема 14. Зміни клімату та модельні території для їх дослідження. Міжнародні природоохоронні території – як модельні ділянки вивчення та адаптації до кліматичних змін. Природоорієнтовані рішення.	2	2	
Тема 15. Роль міжнародних організацій для покращення функціонування Міжнародних природоохоронних територій. Міжнародні ПЗФ як модельні ділянки для впровадження сталих підходів до розвитку соціально-природних комплексів на рівні ландшафтів та регіонів та охорони природи і розвитку дружніх до природи форм господарювання.	2	2	
Індивідуальні завдання для самостійної роботи			
Тема 1. Всесвітня декларація прав тварин.			10
Тема 2. Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин.			10
Тема 3. Бернська Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі.			10
Тема 4. Хельсінська конвенція (охорона балтійського моря).			10
Тема 5. Європейська ландшафтна конвенція. Система Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО і роль природоохоронних територій у її формуванні.			10
Тема 6. Конвенція про сталий розвиток Карпат.			10
Тема 7. Конвенція про біорізноманіття та її роль у збереженні природних ресурсів світу.			10
Тема 8. Рамкова конвенція ООН про зміну клімату.			10
Тема 9. Конвенція про охорону міжнародно значущих водно-болотних угідь.			10
Тема 10. Міжнародний біосферний резерват «Східні Карпати» - перший транскордонний біосферний резерват у світі.			10
Тема 11. Міжнародні природоохоронні території: теорія та практика їх створення та управління. Екологічні проблеми в охоронних зонах міжнародних біосферних резерватів.			10
Тема 12. Ефективність міжнародних договорів у збереженні відкритих морських просторів та океанів.			10

Охорона водних екосистем в межах міжнародних природоохоронних територій: проблеми та перспективи.			
---	--	--	--

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>Система методів оцінювання складається із двох видів контролю: поточного та підсумкового.</p> <p>Поточний контроль включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тестування – така форма контролю дозволяє перевірити підготовку студентів до кожного заняття; проводиться регулярно на вибірковій основі; - творчі завдання – проводиться з метою формування вмінь і навичок у студентів практичного спрямування, формування сучасного наукового мислення, вміння приймати відповідальні та ефективні рішення; - самостійна робота – така форма контролю дозволяє виявити вміння чітко, логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання, вміння працювати самостійно; - індивідуальна науково-дослідна робота студентів (презентації дослідно-проектних робіт, звіти про розробку комплексних проектів, контрольні роботи) – проводиться протягом семестру з метою отримання практичних навичок та умінь щодо використання та опрацювання наукових джерел, написання статей, тез, оформлення звітів, розробка презентаційного матеріалу, використання теоретичних та емпіричних методів дослідження. <p>Упродовж поточного контролю, на лабораторних заняттях, студент може максимально отримати 50 балів (40 балів – за роботу лабораторних заняттях, 10 балів – за індивідуальну науково-дослідну роботу).</p> <p>Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену (максимальна оцінка – 50 балів). Підсумкова оцінка розраховується за сумою накопичених впродовж вивчення дисципліни балів.</p> <p>Впродовж вивчення дисципліни студент зобов'язаний:</p> <ul style="list-style-type: none"> - систематично відвідувати заняття; - вести конспекти лекцій і лабораторних занять; - брати активну участь в роботі на лабораторних заняттях; - виконувати тестові завдання; - виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання.
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>У письмовій контрольній роботі студент повинен продемонструвати уміння синтезувати теоретичні і лабораторні знання, отримані в межах одного змістового модуля. Під час підсумкового модульного завдання розглядаються контрольні питання, тести, ситуаційні задачі, запропоновані у методичних розробках для студентів, здійснюється контроль практичних навичок і умінь за темами змістового модуля. Усі відповіді</p>

	повинні бути подані чітко, грамотно, у заданій послідовності.
Умови допуску до підсумкового контролю	Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення всіх тем навчальної дисципліни. До підсумкового контролю допускаються студенти, які були присутні на більше 50% занять і набрали мінімум 25 балів за роботу на лабораторних заняттях. Студентам, які мали пропуски лекційних чи лабораторних занять, дозволяється ліквідувати заборгованість на протязі наступних після пропуску двох тижнів.
Підсумковий контроль	Форма контролю: екзамен. Форма здачі: комбінована (письмова з усним захистом).

7. Політика навчальної дисципліни

- Неприпустимі списування, студент повинен вільно володіти матеріалом.
- Якщо студент пропустив більше 50% занять, він повинен пройти тестування і тільки тоді може бути допущений до написання екзаменаційної роботи.
- Обов'язковим для допуску до екзамену є відвідування більше 50% занять, робота на парах, підготовка доповідей, виконання контрольної роботи. Студент повинен набрати мінімум 25 балів за роботу на практичних заняттях.
- Для складання екзамену студент повинен набрати мінімум 25 балів за написання екзаменаційної роботи.

8. Рекомендована література

1. Вихор Б., Дикий І., Тимочко С., Франчук М., Хоєцький П., Черепанин Р., Ямелинець Т. Методики обліку рисі, ведмеда та вовка. – Київ: WWF-Україна, 2022. – 64 с. ISBN: 978-617-8055-17-2 DOI: 10.5281/zenodo.7533788
2. Герасименко Я. Правова охорона природно-заповідного фонду України / Я. Герасименко // Вісник Академії правових наук України. – 2010. – № 4. – С. 266-271.
3. Довідник чинних міжнародних договорів України у сфері охорони довкілля / А.О. Андрусевич, Н.І. Андрусевич, З.Я. Козак. – Львів, 2009. – 203 с.
4. Дуднікова І.І. Концепція заповідної справи: сутність, значення, основні тенденції становлення і формування / І.І. Дуднікова // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2012. – № 50. – С. 231- 242.
5. Експрес-оцінка стану територій природно-заповідного фонду України та визначення пріоритетів щодо управління ними / Б.Г. Проць, І.Б. Іваненко, Т.С. Ямелинець, Е. Станчу. – Львів: Гриф Фонд, 2010. – 92 с.
6. Оселищна концепція збереження біорізноманіття: базові документи Європейського Союзу / Ред. О.О. Кагало, Б.Г. Проць. – Львів: ЗУКЦ, 2012. – 278 с.
7. Рішення постійного комітету Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних оселищ в Європі, затверджені 3-6 грудня 2019 року, що стосуються України (неофіційний адаптований переклад українською) / пер. з англ. А. Куземко, А. Недря, Ю. Вашеняк, М. Руднев; ред. та адапт. Д. Болдирева. – Чернівці : Друк Арт, 2021. – 88 с.

8. Стратегія біорізноманіття ЄС до 2030 року: Повернення природи у наше життя. Звернення Комісії до Європейського Парламенту, Ради, Європейського Економічно-Соціального Комітету та Комітету Регіонів (неофіційний адаптований переклад українською) / пер. з англ. О. Осипенко; ред. та адапт. А. Куземко та ін. — Чернівці : Друк Арт, 2020. — 36 с.

9. Тлумачний посібник оселищ Резолюції №4 Бернської конвенції, що знаходяться під загрозою і потребують спеціальних заходів охорони. Перша версія адаптованого неофіційного перекладу з англійської (третього проекту офіційної версії 2015 року) / А. Куземко, С. Садогурська, О. Василюк. — Київ, 2017. — 124 с.

10. Bedernichek T., Partyka T., Cherepanyn R., Kuchma T., et al. (2018). Environmental impact of the planned ski resort SVYDOVETS: far-reaching consequences on the ecosystems and biodiversity // 5 th Forum Carpathicum "Adapting to Environmental and Social Risk in the Carpathian Mountain Region" (Hotel Eger-Park, Eger, Hungary, 15-18 October 2018). - P. 74-75. (Eng)

11. Cherepanyn R.M. (2019). Rare arctic-alpine plant species in the highlands of the Svydovets massif (Ukrainian Carpathians) // Actual problems of botany and ecology. Materials of the International Conference of Young Scientists (V. N. Karazin Kharkiv National University, September 6-9, 2019). – P. 47. (Ukr)

12. Cherepanyn R.M. (2019). Changes in population vitality of rare arctic-alpine plant species in high mountain part of the Ukrainian Carpathians under influence of climatic factors // Studia biologica. Volume 13 (1). – P. 117-128. (Eng)

Cherepanyn R.M., Vykhor B.I., Biatov A.P., Yamelynets T.S., Dykyu I.V. Population dynamics and spatial distribution of large carnivores in the Ukrainian Carpathians and Polissya // Biosystems Diversity, Vol. 31, № 1. 2023. – P. 10-19. DOI: 10.15421/012302 Web of Science, Scopus

13. Hleb R., Loya V., Cherepanyn R. Salix herbacea L. (Salicaceae) in the Maramures massif of the Ukrainian Carpathians // Plant Introduction, 85/86, 2020. P. 130–136. (Eng)

14. Kyyak, V., Mykitchak, T., & Reshetylo, O. (2021). Problems of biotic and landscape diversity conservation in the Ukrainian Carpathians highlands. Studia Biologica, 15(4): 59–70 DOI: <https://doi.org/10.30970/sbi.1504.668>

Допоміжна література

1. Кобеньок Г.В. Збереження біорізноманіття, створення еко-мережі та інтегроване управління річковими басейнами : посіб. для вчителів і громад. природоохорон. організ. / Г.В. Кобеньок, О.П. Закорко, Г.Б. Марушевський – К. : Wetlands International Black Sea Programme, 2008. – 200 с.

2. Ковтун О.М. Законодавство України про охорону природно-заповідного фонду: становлення, сучасний стан, про-блеми реформування / О.М. Ковтун // Адвокат. – 2008. – № 2. – С. 21-24.

3. Мельничук О.І. Міжнародно-правовий статус всесвітньої культурної і природної спадщини: монографія / О.І. Мельничук. – К. : Наукова думка, 2008. – 284 с.

4. Методичні матеріали щодо створення та проектування територій ПЗФ України [Електронний документ]. – Режим доступу: www.dnu.dp.ua

5. Мудрак О.В. Науково-методичні принципи і підходи формування екологічної мережі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbu.gov.ua

Викладач – доцент Черепанин Р.М.